

SÍDLIŠTĚ LIDU POPELNICOVÝCH POLÍ V LIBIŠANECH

Vít VOKOLEK

Z období lidu popelnicových polí v pozdní době bronzové a starší železné na území východních Čech známe především rozsáhlá žárová pohřebiště. Osady nebyly téměř ještě nikdy zkoumány, alespoň nikoliv v tom rozsahu, aby mohl být rekonstruován alespoň částečný pohled na běžný život obyvatel v tomto důležitém období pravěku. Bylo to způsobeno především tím, že výzkum se v minulosti zaměřil na efektivnější nálezy z nekropolí. Sídlištní objekty, obsahující jen málo zdobený střeškový materiál, nebyly v popředí zájmů muzejních pracovníků a sběratelů, alespoň v oblasti Pardubicka. Proto osady z tohoto období zjišťujeme teprve v posledních několika desítkách let jak záchrannými akcemi (na př. Trnová, Rokytno, Slepoticice), tak povrchovými průzkumy (Dražkovice, Mikulovice, Lány na Důlku aj.). Z dosud neznámých sídlišť je významná osada v Libišanech, zjištěná na počátku tohoto století.

Libišany (okr. Pardubice) jsou významným pravěkým a slovanským nalezištěm, většina nálezů uložených v muzeích v Pardubicích a Hradci Králové dosud nebyla podrobněji zveřejněna. Znamé jsou hlavně nálezy učiněné při těžbě rašeliny, které byly přisuzovány k tzv. nákolním stavbám,¹⁾ objevené v letech 1912-1914²⁾. Podle dochovaných kamenných nástrojů jak hlazených, tak hlavně štípaných a celkem atypické keramiky, můžeme tyto nálezy, soustřeďující se ve třech dřevěných stavbách zařadit do pozdní doby kamenné, pravděpodobně kultuře nálevkovitých

1) Zpráva p. Vally na schůzi arch. sboru NM z 18. prosince 1912, viz Pam. arch. XXV, 1913, 40-41, zpráva téhož na "Praehistorickém odboru SPSC", Obzor Praehistorický IV, 1913, 9, viz též F. K. Rosůlek, Pardubicko-Holiccko-Přeloučsko, 1909, 377. Zamítavé stanovisko k tzv. nákolním stavbám vyslovil K. Sklenář, Slepé uličky archeologie, Praha 1977.

2) Fr. Vovsky, Ložiska rašelínová u Libišan, Krajem Perštýnů I, č.3, 41.

pohárů.³⁾ Významné jsou i nálezy starší, z mladší doby kamenné.⁴⁾ Slovácké nálezy ze střední doby hradištní byly zachyceny na lok. 4 a mladší doby hradištní jak v pískovně (nal.3)⁵⁾, tak na pahorku uprostřed dnešní vsi, na kterém snad později stávala tvrzka.⁶⁾

V tomto příspěvku chceme zveřejnit nálezy z období lidu popelnicových polí. Převážnou část nálezů, patřících slezskoplatěnické kultuře, získal učitel Fr. Půlpán v r. 1912 v obecním písníku (nal. 3), který se rozkládal na SV okraji obce, mezi silnicí do Hradce Králové a terénní hranou, ohraničující nízko položený a promáčený terén staré inundace labských ramen. Dnes je tato vytěžená pískovna proměněna v hřiště. V těchto místech vyl severní okraj jedné z pískových dun, na které byla osada založena. V r. 1912 zde bylo narušeno 14 sídlištních objektů, z nichž 6 bylo prokopáno. Podle Fr. Půlpána objekty byly 6 m dlouhé, 2,5 - 3 m široké u dna se zužující na 1 m a 100 - 50 cm hluboké. Některé z nich můžeme považovat za polozemnice. Většina získaných nálezů je dnes uložena ve sbírkách muzea v Pardubicích (inv.č. 3516-3638). Další nálezy pocházejí ze sbírky prof. Horáka, který je získal v l. 1937-1938 z jámy ve stěně pískovny (tab. 5:5-10). Při povrchovém průzkumu v letech 1989 až 1990 jsme zachytili pokračování sídliště JZ směrem na parc. č. 333, 336, 337/1.⁸⁾

Nálezy ze sbírky Fr. Půlpána: 1. Střep ze spodku nádoby s vodorovným pupkem a přesekávaným lomem, hruběji vyhlazeného okrového povrchu, vnitřek poškozen, 3516 (tab 2:11). 2. Střep z oblé stěny velkého květináče s tupým zvednutým pupkem, okrového povrchu, vnitřek oláman, 3517 (4:7). 3. Střep z výdutě amforovité zásobnice zdobené svíslými žlábkami, povrch vyhlazen a tuhován, vnitřek okrový, 3518 (4:8). 4. Střep ze stěny nádoby, patrně s uraženým pupkem, hnědočerné barvy, vnitřek okrový, 3519. 5. Střep z horní části zdobené misky, na vnitřní straně se svazky svíslých žlábků vyhlazených v tuhovaném povrchu, 3520

3) V. Vokolek, Počátky osídlení východních Čech. Hradec Králové, 1993, 28.

4) I. Pavlů, V. Vokolek, Early Linear Pottery Culture in the East Bohemian Region, Pam. arch. LXXXIII, 1992, 41-87, Libišany str. 51, obr. 7 jako nal. IV. V. Vokolek, Nález lengyelské keramiky z Libišan. Arch. rozhledy 47, 1995, 506-508.

5) Fr. Půlpán, Sídlní jámy u Libišan. Pam. arch. XXXI, 1919, 36, nad objektem slezskoplatěnické kultury.

6) F. K. Rosůlek, Pardubicko- Holicko- Přeloučsko, 1909, 377.

7) Fr. Půlpán, l.c.

8) J. Kalferst, J. Sigl, V. Vokolek, Archeologické přírůstky v MVČ v Hradci Králové v letech 1990 a 1991. Zpravodaj Muzea v Hradci Králové 18, 1991-92, 16.

(3:3). 6. Střep z okraje květináče zdobeném vodorovnými pupky a mělkými dolíčky, hrubého šedivě okrového povrchu, 3521 (1:17). 7. Část terčové pokličky zdobené řadami nepravidelných vrypů, nerovného šedivě okrového povrchu, 3522 (3:18). 8. Střep z okraje květináče s plastickou páskou, povrch poněkud setřen, červenohnědé barvy s okrovými skvrnami, 3523 (3:5). 9. Střep ze spodku amforovité zásobnice s vodorovným pupkem, povrch nerovný, okrové barvy, 3524, (4:3). 10. Střep ze stěny amforovité nádoby zdobené svazkem rýh, povrch vyhlazen a tuhován, vnitřek okrový, 3525 (3:23). 11. Střep ze široce rozevřeného okraje amforovité nádoby vyhlazeného okrového povrchu, 3526 (2:6). 12. Střep z okraje misky a vytaženým okrajem, povrch vyhlazen, okrově hnědé barvy, 3527 (1:13). 13. Střep z okraje většího květináče s vodorovným pupkem, povrch drsný, šedivě okrové barvy, vnitřek černavý, 3528 (2:12). 14. Zlomek velkého obdélníkovitého pupku okrového povrchu 3529. 15. Střep z nálevkovité rozevřeného okraje amforovité nádoby vyhlazeného okrového povrchu s tmavými skvrnami 3530 (1:16). 16. Střep z horní části výdutě amforovité nádoby zdobené šrafovanými trojúhelníky, povrch poněkud setřen, okrové barvy, 3531 (4:4). 17. Střep z okraje mísy slabě dovnitř zataženým vyhlazeného hnědočerného povrchu se stopami tuhy, 3532 (2:4). 18) Střep z okraje talíře, na vnitřní straně zdobeném, povrch drsnější, červenohnědé barvy se stopami tuhování, 3533 (1:18). 19. Střep z většího květináče s plastickou, vlnkovitě prolamovanou páskou, povrch hrubší, okrově hnědý, 3534 (4:6). 20. Střep ze stěny nádoby přepáleného a setřelého povrchu, 3535. 21. Střep ze spodku a dna cedníku vyhlazeného okrově hnědého povrchu, 3536 (1:3). 22. Střep ze stěny zásobnicovité nádoby s plastickou, dolíčky přerušovanou páskou, povrch značně setřen, červenohnědé barvy, 3537 (3:19). 23. Střep ze stěny zásobnicovité nádoby s plastickou, dolíčky přerušovanou páskou, přepáleného a setřelého povrchu, 3538 (5:4). 24. Část tenkostěnné mísovité nádoby s hraněnou spodní výdutí a odsazeným hrdlem, pečlivě vyhlazeného a tuhovaného povrchu, 3539, (3:6). 25. Zlomek puku okrového povrchu, 3540. 26. Střep ze stěny nádoby hnědého povrchu, 3541. 27. Střep z okraje květináče s uraženým pupkem, povrch poněkud setřen, okrové barvy, 3542 (2:1). 28. Střep ze stěny květináče s plastickou nepravidelnou páskou, nerovného šedivě okrového povrchu, 3543 (5:1). 29. Střep ze stěny nádoby světle hnědého povrchu, 3544. 30. Střep z misky s naznačeným úzkým hrdélkem, povrch pečlivě vyhlazen a tuhován, 3546 (3:10). 31. Střep z ploché misky s okrajem dovnitř vklopeným, povrch vyhlazen okrově hnědé barvy, 3547 (1:16). 32. Střep ze stěny nádoby setřelého povrchu, 3548. 33. Střep z misky s okrajem šikmo zvednutým, povrch pečlivě vyhlazena tuhován, 3549 (3:4). 34. Zlomek cedníku

